

El llenguatge A casa mateix

Els dos exemples que ahir vam citar de la Gran Enciclopèdia de l'ús de la forma invariable de l'adjectiu mateix posposat a un substantiu, *El van agafar a la frontera mateix* i *Pels que serem ho podem fer a casa mateix* encara que il·lustren significats diferents d'aquest adjectiu, tenen de comú que el substantiu forma part d'una expressió amb valor adverbial: *a la frontera mateix* i *a casa mateix*. És el mateix cas d'aquest exemple del Diccionari Fabra (a l'article *cuina*: *A l'hivern mengem a la cuina mateix*). En tots tres exemples l'expressió adverbial és locativa, però podríem sense dubte estendre l'exemplificació a expressions temporals i de manera: *A la tarda mateix*, *Aquesta setmana-mateix*, *Ho farem a les fosques mateix*, *No cal passar-ho a màquina: a mà mateix*.

Tenim, encara, anotat un altre exemple de Fabra, de l'ús de mateix invariable, de l'article *cercle* del Diccionari General: *La circumferència mateix*. És una de les diverses definicions del mot *cercle* i vol dir que amb aquest nom designem «fins i tot la mateixa circumferència». Però justament a la mateixa pàgina del Diccionari, a l'article *cerat* podem llegir que una de les coses que vol dir aquest mot és *Les llavors mateixes* és a dir, «fins i tot les mateixes llavors de les plantes que reben aquest nom». Podem, per tant, arribar a les conclusions següents:

Després dels substantius que formen part de grups amb valor adverbial l'adjectiu mateix ha d'ésser necessàriament invariable. Dit altrament, no són possibles frases com «a casa mateixa» o «a la cuina mateixa».

En els casos en què mateix equival, més o menys, a «per exemple», és a dir, en què s'exclou, per innecessària, una altra possibilitat que la que expressa el substantiu anteposat a mateix, sembla evident que aquest també és forçosament invariable: *Què vols menjar?* - *Un parell d'ous ferrats mateix*. No cal demanar ajuda: ho faran aquestes noies mateix.

Amb un valor equivalent a «fins i tot, àdhuc» (que en castellà s'expressa sovint amb el terme «propio»: «su propio padre») l'ús de la forma variable seria facultatiu —*La circumferència mateix*, *Les llavors mateixes*— o dependent de matisos difícils de precisar o d'interpretació subjectiva.

Albert Jané